

سهم خودکارآمدی و هیجان خواهی در پیش‌بینی اعتیاد به اینترنت در دختران^۱

آلمارا داراسیان سلماسی

کارشناس ارشد مشاوره، دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن

سیمین دخت رضاخانی*

استادیار گروه مشاوره، دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن

چکیده

پژوهش حاضر با هدف بررسی سهم خودکارآمدی و هیجان خواهی در پیش‌بینی اعتیاد به اینترنت انجام گرفته است. پژوهش، توصیفی و از نوع همبستگی است. جامعه آماری را دختران دانش‌آموز پایه دوم و سوم دوره دوم متوسطه تشکیل می‌دهند که در سال تحصیلی ۹۵-۱۳۹۴ در مدارس دولتی منطقه ۸ تهران به تحصیل اشتغال داشتند. ۲۴۰ نفر به روش نمونه‌گیری تصادفی چند مرحله‌ای انتخاب شدند و از پرسشنامه‌های خودکارآمدی عمومی شرر و همکاران (۱۹۸۲)، هیجان خواهی زاگرن (۱۹۷۸) و اعتیاد به اینترنت یانگ (۱۹۹۸) استفاده شد. نتایج تحلیل داده‌ها با روش همبستگی پیرسون و رگرسیون چند متغیری سلسله‌مراتبی نشان داد که بین خودکارآمدی با اعتیاد به اینترنت همبستگی منفی و معناداری وجود دارد ($P < 0/01$ ، $\beta = -0/561$) و خودکارآمدی می‌تواند ۳۱/۴ درصد از اعتیاد به اینترنت در گروه نمونه را تبیین کند. همچنین نتایج نشان داد که بین مؤلفه‌های هیجان خواهی با اعتیاد به اینترنت همبستگی مثبت و معناداری وجود دارد ($p < 0/01$). هیجان خواهی ۷/۴ درصد واریانس اعتیاد به اینترنت را در گروه نمونه تبیین می‌کند و از چهار مؤلفه هیجان خواهی تنها مؤلفه ماجراجویی به صورت مثبت و

^۱ - مقاله برگرفته از پایان نامه کارشناسی ارشد است.

* نویسنده مسئول: rezakhani@riau.ac.ir

معنادار اعتیاد به اینترنت را پیش‌بینی می‌کند ($p < 0/01$ ، $\beta = 0/256$). یافته‌ها نشان داد که خودکارآمدی و هیجان خواهی می‌توانند در مجموع ۳۸/۷ درصد از اعتیاد به اینترنت را در گروه نمونه پیش‌بینی کند.

واژگان کلیدی

اعتیاد به اینترنت، خودکارآمدی، هیجان خواهی

مقدمه و بیان مسئله

اینترنت به‌عنوان یکی از اثرگذارترین عوامل بر زندگی (ویو، وانگ، یو، فاک، یونگ، لام و لیو، ۲۰۱۶)، مزایای مختلفی را در زندگی روزمره افراد به ارمغان آورده است (می‌حاجلو و جملکا، ۲۰۱۷). امروزه نسل جوان، اینترنت را به‌عنوان یک منبع مفید از اطلاعات برای ارتباطات سریع می‌بیند (باگاپا چالاوادی، ۲۰۱۶) و از آن برای بازی‌های کامپیوتری، گوش دادن به موسیقی، آشنا شدن با دوستان جدید (آتا، آکپینار و کلسی، ۲۰۱۱)؛ به نقل از ساهین (۲۰۱۴)، خرید آنلاین، شرکت در برنامه‌های آموزشی از راه دور و جستجوی اطلاعات (کاسیانی، ایوانتیا، ولاچو، اسپریدیس، نیکلاوس و دیمتریوس، ۲۰۱۸) استفاده می‌کند؛ اما از طرف دیگر، افزایش استفاده از اینترنت، برخی از مشکلات را به همراه دارد که شاید مهم‌ترین آن اعتیاد به اینترنت^۲ باشد (آیدین و ولکان ساری، ۲۰۱۱). اصطلاح اعتیاد به اینترنت به وضعیتی اشاره دارد که کنترل استفاده از اینترنت دشوار است و با وجود مشکلات مختلفی که ایجاد می‌کند فرد نمی‌تواند استفاده از آن را متوقف کند (میتچل، ۲۰۰۰)؛ به نقل از

¹ - Wu, Wong, Yu, Fok, Yeung, Lam & Liu

² - Mihajlov & Vejmelka

³ - Bagappa Chalawadi

⁴ - Ata, Akpinar & Kelleci

⁵ - Şahin

⁶ - Kassiani, Evanthia, Vlachou, Aspridis, Nikolaos & Dimitrios

⁷ - Internet Addiction (IA)

⁸ - Aydin & Volkan sari

⁹ - Mitchell

دوی، دوی، یاقاشی و نیشیتا^۱، ۲۰۱۸). نوجوانان نسبت به بزرگسالان زمان بیشتری را صرف اینترنت می‌کنند (کاوابه، هوریوچی، اوچی، اوکا و ینو^۲، ۲۰۱۶) و اغلب برای حل مشکلات خود راهکارهای رفتاری اعتیادآور برمی‌گزینند (شابنیکوا، خازیاخمتو و خانولاین^۳، ۲۰۱۷). از این رو، آنان بیشتر در معرض وسوسه‌های اعتیادآور مختلفی هستند که اینترنت یکی از آنهاست (کاراسیک و اورسکویک^۴، ۲۰۱۷). اعتیاد به اینترنت می‌تواند نوجوان را به سوی رفتارهای خودآسیب رسان، افکار خودکشی یا تلاش برای آن، خشونت و تکانش‌گری سوق دهد (ایورن، دالباداک، ایورن و گیفتیک دمیری^۵، ۲۰۱۴). نوجوانی دورانی است که نوجوانان باید خود را با تغییرات بسیاری سازگار کنند (پانیکر و ساچدو^۶، ۲۰۱۴). در این راستا و در مواجهه با مسائل این دوران، باورهای خودکارآمدی نقش مهمی در کسب موفقیت و سازش یافتگی ایفا می‌کنند (چناری و یوسفی^۷، ۱۳۹۳). با توجه به اینکه براساس دیدگاه شناختی-رفتاری، در وابستگی به اینترنت، "خود" و مشتقات آن مانند خودکارآمدی^۸ به‌عنوان مؤلفه‌های شناختی نقش مهمی دارند (غلامعلی لواسانی، آذرنیاد، مهمان پذیر و رضائیان^۹، ۱۳۹۲)، بنابراین، شاید بتوان به خودکارآمدی به‌عنوان یکی از عوامل موثر در اعتیاد به اینترنت در نوجوانان اشاره کرد. خودکارآمدی از نظر بندورا^{۱۰} (۱۹۹۴) به‌عنوان اعتقاد فرد در مورد توانایی‌های خود برای سطوح تعیین‌شده از عملکرد و اعمال نفوذ بر حوادث زندگی که فرد را تحت تأثیر قرار می‌دهد تعریف شده است (تسای، چانگ، لیانگ و تسای^۹، ۲۰۱۱). خودکارآمدی نقش مهمی در مقابله با موقعیت‌های چالش‌انگیز زندگی دارد (آرموما و چلاپان^{۱۰}، ۲۰۱۶) و کمک می‌کند تا افراد در

1 - Doi, Doi, Yaegashi & Nishitani

2 - Kawabe, Horiuchi, Ochi, Oka & Ueno

3 - Shubnikova, Khuziakhmetov & Khanolainen

4 - Karacic & Oreskovic

5 - Evren, Dalbuduk, Evren & Giftic demirci

6 - Panicker & Sachdev

7 - Self-efficacy

8 - Bandura

9 - Tasi, Chuang, Liang & Tasi

10 - Armuma & Chellappanb

مواجهه با این چالش‌ها، رفتاری منطقی داشته باشند (کاراتای و گیوراسلان باس^۱، ۲۰۱۷) از این‌رو، افراد دارای خودکارآمدی بالا، به مسائل چالش برانگیز به‌عنوان تکالیفی برای تبحر می‌نگرند، حس تعهد شدیدی در قبال فعالیت‌های خود نشان می‌دهند و به سرعت به ناکامیشان غلبه می‌کنند (حیدری، مروتی، خانابایی و فرشچی، ۱۳۹۶)؛ اما افراد با خودکارآمدی پایین، به جای برخورد با موانع، از آن‌ها اجتناب می‌کنند و به صورت غیرواقعی بینانه‌ای معیارهای بالایی برای خود بر می‌گزینند و سعی دارند انتظارات فوق‌العاده بزرگی را علی‌رغم توانایی‌های خود برآورده کنند، در نتیجه با شکست‌های پیاپی مواجه شده و دچار ناکامی می‌شوند (دلیری و آقاییوسفی، ۱۳۹۴). کاربران دچار ناکامی ممکن است به استفاده از اینترنت به‌عنوان ابزاری برای فرار از واقعیت و جبران ناکامی‌ها استفاده کنند (آیدین^۲، ۲۰۱۷) و به تدریج به آن وابسته شوند. در همین راستا، نتایج پژوهش گنجی و توکلی (۱۳۹۷)، رحمتی (۱۳۹۵)، دلیری و آقاییوسفی (۱۳۹۴)، برت، مهامید و افونه^۳ (۲۰۱۹)، بلاچنیو، پرزپیورکا، دیوراک، دیوراک و شرسیتوک^۴ (۲۰۱۶)، اسکندر و آکین^۵ (۲۰۱۰) و آیدین (۲۰۱۷) نشان داد که بین خودکارآمدی و اعتیاد به اینترنت رابطه منفی و معناداری وجود دارد؛ اما در پژوهش کراپارو، مسینا، سورینو، فاسکیانو، کانلا، گوری، کاکیوپو و بیوکو^۶ (۲۰۱۴) که به بررسی رابطه بین شرم، خودکارآمدی و اعتیاد به اینترنت در مورد دانشجویان کالجی در ایتالیا پرداختند، رابطه معنی‌داری بین خودکارآمدی و اعتیاد به اینترنت مشاهده نشد. از آنجایی که خودکارآمدی نقش محوری در خودگردانی حالات هیجانی دارد (خواجوی و قنبری چشمه کمر، ۱۳۹۳)، می‌تواند بر هیجان خواهی^۷ فرد تاثیرگذار باشد و باعث شود تا فرد به این موضوع بیندیشد که آیا مهارت و انرژی و توانایی لازم را برای تحمل ترس و

¹ - Karatay & Gürarlan Bas

² - Aydin

³ - Berte, Mahamid & Affouneh

⁴ - Blachnio, Przepiorka, Durak, Durak & Sherstyuk

⁵ - Iskender & Akin

⁶ - Craparo, Messina, Severino, Fasciano, Cannella, Gori, Cacioppo & Baiocco

⁷ - Sensation Seeking

اضطرابی که تجربه می‌کند دارد یا نه. زاگرم^۱ (۱۹۹۴) هیجان‌خواهی را به‌عنوان جستجوی احساسات تازه، متفاوت و پیچیده و اشتیاق برای پذیرش خطرات جسمانی، مالی و اجتماعی مربوط به این تجارب تعریف می‌کند (به نقل از بیک، سوان، اسکالت، بولاند و موستانسکی^۲، ۲۰۱۵). از جمله خصوصیات افراد هیجان‌خواه این است که:

آنان از یکنواختی خسته می‌شوند، احساس خستگی و بی‌قراری می‌کنند و به دنبال تجربیات جدید، متنوع و هیجان‌انگیز هستند (سورانی یانچشمه^۳، ۲۰۱۸). از سوی دیگر، هیجان‌خواهی به‌عنوان توضیحی برای انواع رفتارها تلقی می‌شود (چاندالیا و دسیا^۴، ۲۰۱۶). بنابراین به دلیل اینکه اینترنت منبع بی‌حد و حصر اطلاعات و نیز سرگرمی را فراهم می‌آورد (مونو، کاپلین، سارلدی، یچن، گیوگلیلموسی، پاسراو زلو^۵، ۲۰۱۷) و از طرفی به علت آنکه فناوری‌های جدید، ارتباطات را جذاب‌تر کرده است (کاراسیک و اورسکویک، ۲۰۱۷)، افراد هیجان‌خواه از اینترنت برای تفریح، سرگرمی، رفع خستگی و رسیدن به شور و هیجان استفاده می‌کنند (غیبی و زارعی، ۱۳۹۷)؛ از این رو، شاید بتوان گفت نوجوانان با هیجان‌خواهی بالا ممکن است فعالیت‌های اینترنتی را به‌عنوان یک منبع جذاب برای ارضای هیجان‌خواهی خود ببینند (مولر، دریر، بیوتل و ولفینگ^۶، ۲۰۱۶). در همین راستا، پژوهش‌های وانگ، چن، یانگ و گائو^۷ (۲۰۱۳)، سی یز^۸ (۲۰۱۴)، جانگ و رهی^۹ (۲۰۱۴)، و اوتمن، لی و کوه^{۱۰} (۲۰۱۷) وجود رابطه مثبت و معناداری را بین هیجان‌خواهی با اعتیاد به اینترنت گزارش کردند.

^۱ - Zuckerman

^۲ - Byck; Swann; schalet; Bolland & Mustanski

^۳ - Sourani Yancheshmeh

^۴ - Chandalia & Desai

^۵ - Munno, Cappellin, Saroldi, Bechon, Guglielmucci, Passera & Zullo

^۶ - Muller; Dreier; Beutel & Wolfing

^۷ - Wang, Chen, Yang & Gao

^۸ - Siyez

^۹ - Jung & Rhee

^{۱۰} - Othma; Lee & Kueh

بدین ترتیب، امروزه علاوه بر دسترسی آسان به اینترنت و کاربردهای فراوان آن (سبیرا، لوریرو، پیرا، متیرو، آفونسو و اسقالدو^۱، ۲۰۱۷)، خطر عوارض اعتیاد به اینترنت در نوجوانان سراسر جهان افزایش یافته است (یو و شیک^۲، ۲۰۱۸). نوجوانان به دلیل اینکه خودکترلی کمتری نسبت به بزرگسالان دارند (دو و لی^۳، ۲۰۱۸). بیشتر در معرض اعتیاد به اینترنت هستند و از آنجایی که نقش اینترنت در زندگی امروز اجتناب‌ناپذیر است (کاریر و آکدمیر^۴، ۲۰۱۹)، توجه به آسیب‌های احتمالی جسمانی، روانی، خانوادگی و اجتماعی ناشی از آن ضرورت دارد (زمانی و دهقانی پوده، ۱۳۹۳). نتایج برخی پژوهش‌ها نشان می‌دهد که اعتیاد به اینترنت به شخصیت، عزت نفس و فرهنگ بستگی دارد. فرهنگ شکل دهنده رفتار افراد است و در مورد استفاده از اینترنت نیز تفاوت‌های فرهنگی وجود دارد (بلاچنیو و همکاران، ۲۰۱۶). در برخی از فرهنگ‌ها شرایط برای بروز هیجان‌ات در مردان بیش از زنان است (رحمانی، غلامعلی لواسانی و تنها، ۱۳۹۴). در جامعه ما نیز، با توجه به اینکه برخی از خانواده‌ها برای دختران خود محدودیت‌های بیشتری (مانند مدت زمان بیرون ماندن از خانه و محدودیت در رفتن به مکان‌های اجتماعی و...) در نظر می‌گیرند ممکن است والدین ترجیح دهند دخترشان در خانه بماند و شاید بدون در نظر گرفتن تبعات مخرب احتمالی اینترنت، ساعت‌ها در فضای مجازی وقت صرف کند. فضایی که می‌تواند برای آنان مکانی برای خودافشایی، بی بند و باری، کسب لذت، ارتباط با جنس مخالف، پنهان کاری و هر آن چیزی باشد که در واقعیت از طرف خانواده و فرهنگ غالب جامعه نهی می‌شود؛ بنابراین، با در نظر گرفتن این که دختران در تربیت نسل آینده و ارتقای سلامت روانی- اجتماعی جامعه نقش مهمی دارند و پایه و اساس سلامت خانواده و جامعه را تشکیل می‌دهند، این موضوع که استفاده نوجوانان، به‌ویژه دختران از اینترنت در کدام جهت (استفاده مفید و کارآمد در جهت افزایش توانمندی و خودکارآمدی؛ یا تنوع‌طلبی، ماجراجویی، فرار از یکنواختی و ارضای

^۱ - Seabra, Loureiro, Pereira, Monteiro, Afonso & Esgalhado

^۲ Yu & Shek

^۳ -Do & Lee

^۴ -Karaer & Akdemir

هیجان‌خواهی) پیش می‌رود از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است و از آنجایی که مدرسه و خانه دو مکان اصلی زندگی نوجوان است (ریبسیز و سیکورا^۱، ۲۰۱۶)، والدین و مدرسه بر رشد خودکارآمدی و حس شایستگی و کفایت نوجوانان تاثیرگذارند (میشرا و شانوال^۲، ۲۰۱۴). لذا برنامه‌ریزی، شناسایی، پیشگیری و کاهش آسیب‌های احتمالی که اینترنت می‌تواند برای نوجوانان داشته باشد ضرورت انجام این پژوهش را نشان می‌دهد. از این رو پژوهش حاضر در پی پاسخگویی به این سوال بود که خودکارآمدی و هیجان‌خواهی تا چه اندازه می‌تواند اعتیاد به اینترنت را در دختران دانش‌آموز دوره دوم متوسطه منطقه ۸ شهر تهران پیش‌بینی کنند. براین اساس فرضیه‌های پژوهش عبارت‌اند از:

۱- خودکارآمدی سهم تعیین‌کننده‌ای در پیش‌بینی اعتیاد به اینترنت دارد. ۲- هیجان‌خواهی سهم تعیین‌کننده‌ای در پیش‌بینی اعتیاد به اینترنت دارد.

روش پژوهش

روش پژوهش حاضر توصیفی و از نوع همبستگی است. جامعه آماری شامل دختران دانش‌آموز پایه دوم و سوم دوره دوم متوسطه مدارس دولتی منطقه ۸ تهران در سال تحصیلی ۹۵-۱۳۹۴ بود. حجم نمونه براساس نظر هویت و کرامر^۳ (۱۳۸۹) مبنی بر انتخاب ۴۰-۲۰ نفر به ازای هر متغیر پیش‌بین، ۲۰۰ نفر برآورد شد و با در نظر گرفتن احتمال افت ۲۰ درصدی، حجم نمونه به ۲۴۰ نفر افزایش یافت. نمونه‌گیری به روش تصادفی چند مرحله‌ای انجام شد. بدین منظور، از بین ۲۱ دبیرستان دخترانه دولتی دوره دوم متوسطه منطقه ۸ تهران، ۴ دبیرستان و از هر دبیرستان ۳ کلاس به صورت تصادفی انتخاب شد و از بین دانش‌آموزان این کلاس‌ها بین ۲۵-۲۰ نفر به‌طور تصادفی انتخاب شدند. پس از هماهنگی‌های لازم با مدیر و معلمان کلاس‌های انتخاب‌شده، دانش‌آموزان انتخاب‌شده به پرسشنامه‌ها پاسخ دادند. برای رعایت

^۱ - Rebisz & Sikora

^۲ - Mishra & Shanwal

^۳ - Howitt & Cramer

اصول اخلاقی، افرادی که تمایل به پاسخ‌دهی نداشتند، مجاز به ترک جلسه بودند. (از ۲۴۰ پرسشنامه اجرا شده، ۲۰۷ پرسشنامه کامل مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت). از این تعداد ۱۲۵ نفر (۶۰/۴ درصد) در پایه دوم و ۸۲ نفر (۳۹/۶ درصد) دیگر در پایه سوم دبیرستان مشغول به تحصیل بودند و رشته تحصیلی ۶۱ نفر (۲۹/۵ درصد) از شرکت‌کنندگان علوم انسانی، ۳۰ نفر (۱۴/۵ درصد) ریاضی، ۵۶ نفر (۲۷/۱ درصد) علوم تجربی و ۶۰ نفر (۲۹ درصد) فنی و حرفه‌ای بود.

ابزارهای پژوهش

آزمون اعتیاد به اینترنت^۱: یانگ^۲ در سال ۱۹۹۸ این پرسشنامه را طراحی کرد که شامل ۲۱ گویه است و براساس مقیاس لیکرت (اصلاً، خیلی کم، کم، زیاد و خیلی زیاد) از نمره ۰ برای اصلاً تا نمره ۴ برای خیلی زیاد نمره‌گذاری می‌شود. نمرات به دست آمده برای هر فرد، وی را در سه زمینه طبقه‌بندی می‌کند: کاربر عادی اینترنت، کاربری که در اثر استفاده زیاد از اینترنت دچار مشکلاتی شده است و کاربر معتاد که استفاده بیش از حد، وی را وابسته کرده و نیاز به درمان دارد. اگر نمره به دست آمده بالاتر از ۴۴ باشد نشان‌دهنده اعتیاد اینترنتی خواهد بود. در مطالعه یانگ و همکاران پایایی درونی پرسشنامه بالاتر از ۰/۹۲ و پایایی به روش باز آزمایی نیز معنادار گزارش شده است (من سالی^۳، ۲۰۰۶؛ به نقل از انسرودی، حسینیان، صالحی و مؤمنی، ۱۳۹۲). علوی، اسلامی، مرآئی، نجفی، جنتی فرد و رضاپور، (۱۳۸۹) در بررسی روایی سازه پرسشنامه از روش تحلیل عاملی تأییدی استفاده کردند که در مجموع ۵۶٪ از واریانس را

^۱ -Internet Addiction Test(IAT)

^۲ -Young

^۳ -Man Sally

تیین می‌کند. همچنین ضریب آلفای کرونباخ از ۰/۶۲ تا ۰/۸۱ محاسبه شد. در مطالعه حاضر نیز ضریب آلفای کرونباخ ۰/۹۴ به دست آمد.

مقیاس هیجان خواهی^۱: این پرسشنامه توسط زاگرم^۲ (۱۹۷۸) ساخته شد که شامل ۴ مؤلفه تجربه طلبی^۳ ماجراجویی^۴، ملال پذیری^۵ و گریز از بازداری^۶ است. شکل پنجم هیجان خواهی زاگرم خلاصه شده شکل ۷۲ گویه‌ای این مقیاس است که ۴۰ گویه ۲ گزینه‌ای دارد. آزمودنی ملزم است یکی از دو جز هر ماده را حتماً انتخاب کند. آزمودنی در ازای هر پاسخ هماهنگ با کلید آزمون ۱ نمره دریافت می‌کند. نمرات آزمودنی درجات مختلفی از هیجان خواهی را از خیلی پایین تا خیلی بالا تعیین می‌کند. زاگرم و همکاران (۱۹۷۸) پایایی درونی مقیاس را ۰/۸۳ تا ۰/۸۶ و ضریب باز آزمایی بعد از سه هفته را ۰/۹۴ گزارش کردند (به نقل از رضایی جمالویی، آریاپوران، کجویی، مرادی و طاهری، ۱۳۹۴). محوی شیرازی (۱۳۸۷) آلفای کرونباخ این پرسشنامه را ۰/۷۸ گزارش کرد. روایی سازه آن با استفاده از تحلیل عاملی بر روی هم ۳۱/۵ درصد واریانس کل متغیرها را تبیین می‌کند. در پژوهش حاضر ضریب آلفای کرونباخ در مورد مؤلفه‌های هیجان خواهی (تجربه طلبی، ماجراجویی، ملال پذیری و گریز از بازداری) به ترتیب ۰/۶۰، ۰/۶۲، ۰/۵۷ و ۰/۵۹ به دست آمد.

مقیاس خودکارآمدی عمومی^۷: این مقیاس توسط شرر^۱ و همکاران (۱۹۸۲) ساخته شد و دارای ۱۷ گویه است که سه جنبه از رفتار شامل میل به آغازگری رفتار^۲، میل به تلاش برای

^۱ -Sensation Seeking Scale(SSS)

^۲ -Zuckerman

^۳ -experience seeking

^۴ -Thrill and adventure

^۵ -boredom susceptibility

^۶ -disinhibition

^۷ -General Self-Efficacy Scale(GSES)

تکمیل رفتار^۳ و مقاومت در رویارویی با موانع^۴ را اندازه‌گیری می‌کند. در نمره‌گذاری به هر ماده از یک تا پنج امتیاز (کاملاً مخالفم = ۱ تا کاملاً موافقم = ۵) تعلق می‌گیرد. گویه‌های ۳، ۸، ۹، ۱۳، ۱۵ به‌طور معکوس نمره‌گذاری می‌شود و نمره بالاتر بیانگر خودکارآمدی بیشتر است. ضریب پایایی گزارش شده توسط شرر و همکاران (۱۹۸۲) با استفاده از آلفای کرونباخ برای خودکارآمدی ۰/۸۶ گزارش شده است (اصغرنژاد، احمدی ده قطب الدینی، فرزاد و خداپناهی، ۱۳۸۵). در پژوهشی که در مورد دانشجویان کارشناسی دانشگاه شهید بهشتی انجام شد آلفای کرونباخ برای خودکارآمدی ۰/۸۳ گزارش شد. همچنین همبستگی مقیاس خودکارآمدی عمومی شرر با مقیاس مسند مهارت‌گذاری درونی راتر^۵ $r = -0.3330$ به‌دست آمد که در سطح $p > 0.01$ معنی‌دار بود و نشان دهنده روایی پرسشنامه است (اصغر نژاد و همکاران، ۱۳۸۵). در پژوهش حاضر، ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۵ به‌دست آمد. لازم به یادآوری است که در این پژوهش، خودکارآمدی به‌عنوان یک سازه در نظر گرفته شده است.

یافته‌های پژوهش

برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از ضریب همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون چند متغیری سلسله مراتبی استفاده شد.

جدول ۱ میانگین، انحراف استاندارد، چولگی، کشیدگی و ماتریس همبستگی هر یک از متغیرهای پژوهش را نشان می‌دهد.

¹ -Scherer

² -willingness to initiate behavior

³ -willingness to expand effort in completing the behavior

⁴ -persistence in the face of adversity

⁵ -Rotter internal locus of control

متغیرهای تحقیق	میانگین	انحراف استاندارد	چولگی	کشدگی	۱	۲	۳	۴	۵	۶
۱-خوردگی آرمی	۵۸۴۷	۱۱۷۰۹	۰/۰۹	-۰/۸۲	-	-	-	-	-	-
۲-هیجان خواهی	۴۳۳۳	۱۷۷۲	۰/۰۷	-۰/۲۹	۰/۰۱	-	-	-	-	-
تجربه طلبی										
۳-هیجان خواهی	۴۲۶۵	۱۶۶۵	-۰/۲۶	-۰/۵۸	-۰/۸۳	-	-	-	-	-
مناخراجویی										
۴-هیجان خواهی- ملال	۵۱۵۰	۱۸۰۱	-۰/۱۵	-۰/۵۲	۰/۱۱	-	-	-	-	-
پندری										
۵-هیجان خواهی- گریز	۵۷۸۳	۱۷۷۵	۰/۰۱	۰/۵۸	-۰/۱۶*	-	-	-	-	-
از یادآوری										
۶-اعتیاد به اینترنت	۴۰۲۴۴	۱۹۳۳۱	۰/۲۲	-۰/۹۹	۰/۵۵*	۰/۸۱	۰/۲۷*	۰/۸۱	۰/۸۱	۰/۸۴
اعتیاد به اینترنت										

* $p < 0.05$ ، ** $p < 0.01$

^ap

جدول ۱: میانگین، انحراف استاندارد، چولگی، کشدگی و ماتریس همبستگی خودکارآمدی و مؤلفه‌های هیجان خواهی و اعتیاد به اینترنت

جدول ۱ نشان می‌دهد که خودکارآمدی به صورت منفی و در سطح معناداری ۰/۰۱ با اعتیاد به اینترنت همبسته است ($t=-0/56, p<0/01$). همچنین از بین مؤلفه‌های هیجان‌خواهی تنها مؤلفه ماجراجویی به صورت مثبت و معنادار با اعتیاد به اینترنت همبسته است ($t=0/27, p<0/01$). چون مقادیر کشیدگی و چولگی، خارج از محدوده ± 2 نیست، بنابراین توزیع نمرات متغیرهای پژوهش در محدوده نرمال قرار دارند (کلاین^۱، ۲۰۰۵). مقادیر عامل تورم واریانس^۲ همه متغیرهای پیش‌بین پایین‌تر از ۱۰ و مقادیر ضریب تحمل^۳ همه آن‌ها بالاتر از ۰/۱ است، بنابراین فرضیه هم خطی بودن در بین داده‌های پژوهش برقرار است (مایر، گامست و گوارینو^۴، ۲۰۰۶). ارزش شاخص دوربین واتسون ۰/۸۰۲ بود که نشان دهنده برقراری فرضیه استقلال خطاهای متغیرهای پیش‌بین در بین داده‌هاست (فایلد^۵، ۲۰۱۳). اطلاعات «فاصله مهلبویس (D)»^۶ نشان داد که توزیع داده‌های مربوط به نمره‌های فاصله مهلبویس نرمال بوده و بنابراین فرضیه نرمال بودن توزیع چند متغیری در بین داده‌های پژوهش برقرار است. بررسی نمودار پراکنندگی واریانس‌های استاندارد شده خطاها^۷ نیز بیانگر وجود فرض همگنی واریانس در بین داده‌های پژوهش است.

پس از اطمینان از برقراری مفروض‌ها، داده‌های گردآوری شده با استفاده از روش تحلیل رگرسیون چند متغیری با رویکرد سلسله مراتبی تحلیل شد. جدول ۲ نتایج تحلیل رگرسیون چند متغیری در پیش‌بینی اعتیاد به اینترنت براساس خودکارآمدی و مؤلفه‌های هیجان‌خواهی را نشان می‌دهد.

1 -Kline

2-variance inflation factor

3-tolerance

4 - Meyers, Gamest & Goarin

5 - Field

6 - Mahalanobis distance (D)

7 - standardized residuals

جدول ۲. رگرسیون چند متغیری سلسله مراتبی در پیش بینی اعتیاد به اینترنت بر اساس خودکارآمدی و مؤلفه‌های هیجان‌خواهی

متغیرهای	ضریب	توجه استاندارد	خطای	ضریب	توجه های استاندارد	ضریب	توجه های استاندارد	متغیرهای
خودکارآمدی	-۰/۶۳۷		۰/۹۸	۰/۵۶۱		۰/۹۵۷		متغیرهای
								مغزور همبستگی
								چندگانه
								اصلاح شده

F(۵,۳۰۰)=۳۵۳۰۰, P<۰/۰۰۱
 $\Delta R^2=9/114$
 $P<0/01$
 $\Delta R^2=0/174$

در بررسی فرضیه اول مبنی بر این که خودکارآمدی سهم تعیین کننده‌ای در پیش‌بینی اعتیاد به اینترنت دارد، نتایج جدول ۲ نشان می‌دهد خودکارآمدی می‌تواند اعتیاد به اینترنت را در سطح معناداری ۰/۰۰۱ پیش‌بینی کند ($p < 0/001$, $F(1/204) = 93/244$). مجذور همبستگی چندگانه (R^2) برابر با ۰/۳۱۴ به دست آمد. این موضوع نشان می‌دهد که خودکارآمدی ۳۱/۴ درصد از واریانس اعتیاد به اینترنت را در دختران دانش‌آموز تبیین کرده است. ضریب رگرسیون بین دو متغیر خودکارآمدی و اعتیاد به اینترنت منفی و در سطح ۰/۰۰۱ معنادار بود ($\beta = -0/561$, $p < 0/001$). بنابراین، می‌توان گفت خودکارآمدی به صورت منفی و معنادار اعتیاد به اینترنت را در دختران دانش‌آموز پیش‌بینی می‌کند.

در بررسی فرضیه دوم مبنی بر اینکه هیجان‌خواهی سهم تعیین کننده‌ای در پیش‌بینی اعتیاد به اینترنت دارد، نتایج جدول ۲ نشان می‌دهد ارزش تغییرات R^2 (ΔR^2) برابر با ۰/۰۷۴ بود. به این معنا که بعد از کنترل سهم خودکارآمدی، مؤلفه‌های هیجان‌خواهی ۷/۴ درصد واریانس اعتیاد به اینترنت را در دختران دانش‌آموز تبیین می‌کند. این مقدار از واریانس تبیین شده به وسیله مؤلفه‌های هیجان‌خواهی در سطح ۰/۰۱ معنادار بود ($P < 0/01$, $\Delta F = 6/019$). ارزیابی ضرایب رگرسیون نیز نشان داد که از بین مؤلفه‌های هیجان‌خواهی، ماجراجویی به صورت مثبت و در سطح معناداری ۰/۰۰۱ اعتیاد به اینترنت را در دانش‌آموزان دختر پیش‌بینی می‌کند ($\beta = 0/256$, $p < 0/001$). لازم به ذکر است که با ورود مؤلفه‌های هیجان‌خواهی به معادله پیش‌بین، ارزش R^2 به ۰/۳۸۷ رسید، بنابراین مؤلفه‌های هیجان‌خواهی به همراه خودکارآمدی، ۳۸/۷ درصد از واریانس اعتیاد به اینترنت را تبیین می‌کنند.

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر باهدف پیش‌بینی اعتیاد به اینترنت براساس خودکارآمدی و هیجان‌خواهی در دختران دانش‌آموز پایه دوم و سوم دوره دوم متوسطه انجام شد. نتایج نشان داد خودکارآمدی می‌تواند به صورت منفی و معنادار واریانس اعتیاد به اینترنت را پیش‌بینی کند. افراد دارای

خودکارآمدی بالا اعتیاد کمتری به اینترنت دارند. این نتیجه را می‌توان با نتایج پژوهش‌های گنجی و توکلی (۱۳۹۷)، رحمتی (۱۳۹۵)، دلیری و آقاییوسفی (۱۳۹۴)، برت و همکاران (۲۰۱۹)، بلاچنیو و همکاران (۲۰۱۶)، اسکندر و آکین (۲۰۱۰) و آیدین (۲۰۱۷)، همسو دانست. در تبیین این یافته می‌توان به این نکته اشاره کرد که خودکارآمدی یعنی داوری فرد درباره صلاحیت خود (سورانی یانچشمه، ۲۰۱۸) و افراد خودکارآمد به توانایی‌های خود اطمینان داشته و تردید کمی نسبت به خود دارند. بنابراین، افرادی هستند که نگرش مثبت‌تری به پذیرش و استفاده از سیستم اطلاعاتی دارند و در موقعیت‌های چالش‌برانگیز تلاش و کوشش و پافشاری بیشتری از خود نشان می‌دهند (زمانی و دهقانی پوده، ۱۳۹۳). از سوی دیگر، شاید بتوان گفت که خودکارآمدی پایین در افراد ممکن است مانع شکل‌گیری روابط اجتماعی مثبت از جمله ارتباط با خانواده و گروه همسالان شود (دلیری و آقاییوسفی، ۱۳۹۴) و نوجوانانی که اعتیاد به اینترنت دارند درک کمتری از حمایت اجتماعی داشته و مشکل بیشتری در برقراری و شناسایی و تنظیم احساسات دارند (کاریر و آکدمیر، ۲۰۱۹). در واقع، نبود روابط مناسب خانوادگی و وجود درگیری‌های خانوادگی باعث می‌شود تا نوجوان به اینترنت گرایش پیدا کند (ریز و سیکورا، ۲۰۱۶) و این می‌تواند راهی برای فرار از احساس بی‌ارزشی و انتقادگری نسبت به خود باشد (بلاچنیو و همکاران، ۲۰۱۶) زیرا اینترنت به دلیل داشتن فضای متنوع، فرصتی را برای فرار از مشکلات عاطفی و ارتباطی فراهم می‌کند. اتاق‌گپ، بازی‌ها و قمارهای آنلاین و امکان جلوه دادن غیر واقعی خود، سلامت روان افراد را تهدید می‌کند. بنابراین، به‌نظر می‌رسد اگر مدرسه و خانه بتوانند در ایجاد روابط مناسب با دختران و نیز یافتن شواهدی حاکی از شایستگی و لیاقت آنان در انجام کارها تلاش کنند، دختران نیز با احتمال بیشتری می‌توانند در برابر ناملایمات زندگی ایستادگی کنند و در مقابله با موقعیت‌های بحرانی زندگی روش‌های واقع‌بینانه‌ای را به‌کار ببرند؛ در نتیجه ممکن است بر احساس خودکارآمدی آنان نقش مثبتی داشته باشد و ارتباطات اجتماعی واقعی را بر ارتباط مجازی ترجیح دهند و گرایش آن‌ها به سوی اینترنت نه برای فرار از روابط واقعی بلکه برای استفاده مفید از آن باشد. همچنین دلیل

احتمالی مغایرت یافته این پژوهش با پژوهش کراپارو و همکاران (۲۰۱۴) را می‌توان به تفاوت در گروه نمونه، مقطع تحصیلی و فرهنگ مربوط دانست.

همچنین نتایج پژوهش نشان داد هیجان‌خواهی می‌تواند اعتیاد به اینترنت را در دختران دانش‌آموز پیش‌بینی کند و از بین مؤلفه‌های هیجان‌خواهی تنها مؤلفه ماجراجویی به صورت مثبت و معنادار اعتیاد به اینترنت را پیش‌بینی می‌کند. این یافته با نتایج پژوهش‌های وانگ و همکاران (۲۰۱۳)، سی‌یز (۲۰۱۴)، جانگ و رهی (۲۰۱۴) اوتمن و همکاران (۲۰۱۷) همسو است. در تبیین این یافته می‌توان به تعریف زاگرم‌ن از هیجان‌خواهی استناد کرد. به عقیده زاگرم‌ن، افراد هیجان‌خواه به داشتن تجارب متنوع و جدید نیاز دارند و تنوع طلبی و جستجوی تجربه‌های جذاب و هیجان‌انگیز در این افراد مشاهده می‌شود؛ بنابراین مهیج بودن برنامه‌های اینترنت و تازگی و تنوع آن می‌تواند عاملی برای جذب آنان به اینترنت باشد (غیبی و زارعی، ۱۳۹۷) و از آنجایی که گشت و گذار در اینترنت به‌عنوان یک ماجراجویی در سراسر دنیای فناوری پیشرفته به نظر می‌رسد (چاندالیا و دسیا، ۲۰۱۶)، آنان فعالیت‌های اینترنتی را روشی برای ارضای سطح برانگیختگی بالای خود می‌دانند و چون شناخته نمی‌شوند، از تبعات احتمالی آن نیز مصون می‌مانند (سلطانی، فولادوند و فتیحی آشتیانی، ۱۳۸۹). اگرچه نتایج برخی از پژوهش‌ها نشان داده است که هیجان‌خواهی و خودکارآمدی هر دو بر رفتارهای ریسک‌پذیر زندگی تاثیر گذارند (سورانی یانچشمه، ۲۰۰۸)، اما یافته پژوهش حاضر حاکی از سهم بیشتر خودکارآمدی نسبت به هیجان‌خواهی در پیش‌بینی اعتیاد به اینترنت است. شاید بتوان دلیل این یافته را به سرعت پیشرفت علم و توجه جامعه و خانواده‌ها به تحصیل و کسب علم فرزندان‌شان مربوط دانست. امروزه جستجو در اینترنت یا بیشتر فعالیت‌های آنلاین به‌طور گسترده به‌عنوان تجربه تکنولوژی برتر ارزیابی می‌شود (برت و همکاران، ۲۰۱۹) و برای بسیاری از خانواده‌ها و اولیای مدارس پرداختن به این مقوله در جهت ارتقای دانش فرزندان‌شان اهمیت دارد. به نظر می‌رسد امروزه بسیاری از خانواده‌ها تصور قالبی در نقش‌های جنسیتی را کمتر می‌پذیرند؛ بنابراین، دختران براساس نوع تربیت و کم و بیش تغییر نگرش فرهنگی در ستیز با تفکرات مردسالاری سنتی تلاش می‌کنند تا در عرصه‌های گوناگون علمی توانایی‌های

خود را نشان دهند؛ بنابراین، به علم‌آموزی و کسب مهارت‌های بیشتر و استفاده از فناوری برای کسب اطلاعات گسترده‌تر و به‌روزتر گرایش بیشتری پیدا کرده‌اند.

از جمله محدودیت‌های این پژوهش، انجام آن در مورد دختران دانش‌آموز دوره دوم متوسطه منطقه ۸ شهر تهران بود، بنابراین لازم است تعمیم نتایج به سایر دانش‌آموزان در مناطق و شهرهای دیگر با احتیاط صورت گیرد. براین اساس، انجام پژوهش مشابه در مورد پسران دانش‌آموز و در پایه‌های تحصیلی متفاوت پیشنهاد می‌شود. همچنین با استناد به نتایج این پژوهش، به مسئولان و برنامه‌ریزان آموزش و پرورش، مشاوران و روان‌شناسان پیشنهاد می‌شود تا با برنامه‌ریزی‌های مناسب و با توجه به نیاز هیجان‌خواهی نوجوانان و ایجاد فضایی برای ارضای آن، از وابستگی افراطی نوجوانان به اینترنت پیشگیری کنند و نیز برای بالا بردن باورهای خودکارآمدی در نوجوانان به طرح ریزی دقیق برنامه‌هایی بپردازند تا بتوانند نوجوانان را در جهت هدایت کنند که قادر باشند توانایی‌های خود را در خودباوری به ظهور برسانند و در مقابله با موقعیت‌های بحرانی زندگی روش‌های واقع‌بینانه‌ای را به‌کار ببرند.

سپاسگزاری: از مسئولان آموزش و پرورش منطقه ۸ تهران، مدیران، معلمان و دانش‌آموزانی که ما را در انجام این پژوهش یاری کردند، صمیمانه سپاسگزاری می‌شود.

منابع

- اصغر نژاد، طاهره؛ احمدی ده قطب‌الدینی، محمد؛ فرزاد، ولی‌الله و خدا پناهی، محمد کریم . (۱۳۸۵). مطالعه ویژگی‌های روان‌سنجی مقیاس خودکارآمدی عمومی شرر. *مجله روان‌شناسی*، ۱۰(۳)، ۲۶۲-۲۷۴.
- انسرودی، الناز؛ حسینیان، سیمین؛ صالحی، فاطمه و مومنی، فرشته. (۱۳۹۲). رابطه بین اعتیاد به اینترنت با تعارض نوجوان با والدین، حمایت اجتماعی ادراک شده چندبعدی و شادکامی. *فصلنامه خانواده و پژوهش*، ۱۰(۳)، ۷۷-۹۴.
- چناری، سمیرا و یوسفی، فریده. (۱۳۹۴). ابعاد خودکارآمدی نوجوانان در گونه‌های مختلف خانواده در مدل بافت نگر فرآیند و محتوای خانواده. *مجله روش‌ها و مدل‌های روان‌شناسی*، ۵(۱۸)، ۱-۲۴.
- خواجوی، داریوش و قنبری چشمه‌کمر، لیلیا. (۱۳۹۳). مقایسه عزت نفس، خودکارآمدی جسمانی و آمادگی جسمانی دانشجویان دختر با اضطراب اجتماعی اندام بالا و پایین. *مطالعات اجتماعی روان‌شناختی زنان*، ۱۲(۳)، ۹۳-۱۱۳.
- دلیری، مجتبی و آقاییوسفی، علی‌رضا. (۱۳۹۴). نقش خودکارآمدی و هراس اجتماعی در پیش‌بینی وابستگی به اینترنت در دانش‌آموزان. *فصلنامه رویش روان‌شناسی*، ۴(۴)، ۹۳-۱۰۴.
- رحمانی، سوده؛ غلامعلی لوسانی، مسعود و تنها، زهرا. (۱۳۹۴). تفاوت‌های جنسیتی و هیجان‌خواهی دانشجویان دانشگاه تهران. *مطالعات اجتماعی روان‌شناختی زنان*، ۱۳(۳)، ۱۵۳-۱۷۴.
- رحمتی، صمد. (۱۳۹۵). ارتباط سرمایه‌های روان‌شناختی و معنویت با اعتیاد به اینترنت در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز. *مجله اخلاق پزشکی*، ۱۰(۳۸)، ۷-۱۷.
- رضایی جمالویی، حسن؛ آریاپوران، سعید؛ کجویی، محسن؛ مرادی، حسین و طاهری، مهدی. (۱۳۹۴). پیش‌بینی کاهش مصرف مواد در دانش‌آموزان دبیرستانی بر اساس دل‌بستگی به خدا، نگرش مذهبی، حمایت اجتماعی و هیجان‌خواهی. *فصلنامه روان‌شناسی و دین*، ۸(۲)، ۷۹-۹۶.

- زمانی، بی بی عشرت و دهقانی پوده، لیلا. (۱۳۹۳). کاربرد اینترنت بر مبنای خودکارآمدی و کلیشه‌های جنسیتی در دانشجویان در دانشگاه اصفهان. *مطالعات اجتماعی روان‌شناختی زنان*، ۱۲(۲)، ۱۴۷-۱۷۰.
- سلطانی، مهری؛ فولادوند، خدیجه و فتحی آشتیانی، علی. (۱۳۸۹). رابطه هویت و هیجان‌خواهی با اعتیاد اینترنتی. *مجله علوم رفتاری*، ۴(۳)، ۱۹۱-۱۹۷.
- علوی، سید سلمان؛ اسلامی، مهدی؛ مرآئی، محمدرضا؛ نجفی، مصطفی؛ جنتی فرد، فرشته و رضاپور، حسین. (۱۳۸۹). ویژگی‌های روان‌سنجی آزمون اعتیاد به اینترنت یانگ. *مجله علوم رفتاری*، ۴(۳)، ۱۸۳-۱۸۹.
- غلامعلی لوسانی، مسعود؛ آذرنیاد، آرش؛ مهمان‌پذیر، پریا و رضائیان، حمید. (۱۳۹۲). نقش خودکارآمدی تحصیلی و ابعاد اهمال‌کاری تحصیلی در پیش‌بینی میزان وابستگی به اینترنت. *مجله جهانی رسانه نسخه فارسی*، ۸(۲)، ۱-۲۶.
- غیبی، اکرم و زارعی، حیدر علی. (۱۳۹۷). پیش‌بینی اعتیاد به اینترنت براساس هیجان‌خواهی و سبک‌های هویت در دانش‌آموزان. *مجله روان‌شناسی و روانپزشکی شناخت*، ۵(۳)، ۵۳-۶۵.
- گنجی، بی نظیر و توکلی، سمیرا. (۱۳۹۷). بررسی رابطه بین سرمایه‌های روان‌شناختی و تاب‌آوری تحصیلی با اعتیاد به اینترنت دانشجویان. *نشریه راهبردهای آموزش در علوم پزشکی*، ۱۱(۱): ۱۰۷-۱۰۲.
- محوی شیرازی، مجید. (۱۳۸۷). بررسی اعتبار، پایایی و هنجاریابی مقیاس هیجان‌خواهی زاکرمن با تغییرات بسته به فرهنگ. *دوماهنامه دانشور رفتار*، ۱۵(۲۸)، ۳۵-۴۸.
- هویت، دنیس و کرامر، دانکن. (۱۳۸۹). مقدمه‌ای بر روش‌های تحقیق در روان‌شناسی و مشاوره (ترجمه حسن پاشا شریفی، جعفر نجفی زند، قدسی احقر، مالک میرهاشمی، فریده دوکانه ای فرد و نسترن شریفی). تهران: انتشارات سخن (تاریخ انتشار به زبان اصلی، ۲۰۰۴).

- Alavi, S. S., Eslami, M., Maracy, M. R., Najafi, M., Jannatifard, F., & Rezapour, H. (2010). Psychometric properties of Young internet addiction test. *Journal of Women Studies Sociological and Psychological*, 4(3):89-183. [Text in Persian].
- Armuma, P. & Chellappanb, K. (2016). Social and emotional self-efficacy of adolescents: measured and analysed interdependencies within and across academic achievement leve. *International Journal of Adolescence and Yout*: 21(3), 279-288.
- Asgharnejad, T., Ahmadi dehghotboddini, M., Farzad, V., & khodapanahi, M. K. (2006). psychometric properties of Sherer's General self-efficacy scale. *Journal of Psychology*, 10(3):262-274. [Text in Persian].
- Aydin, B. (2017). Resorting to internet: A look at university students' problematic internet use through meaning in life, self-efficacy and self-esteem. *Journal of Human Science*, 14.(2): 1938-1950.
- Aydin, B. & Volkan Sari, S. (2011). Internet addiction among adolescents: the role of self-esteem. *Procedia social and Behavioral sciences*, 15 :3500-3505.
- Bagappa Chalawadi, DV. D. (2016). The effect of internet uses on youth. *International Journal of Applied Research*, 2(1): 247-250.
- Berte, D. Z., Mahamid, F. A., Affouneh, S. (2019). Internet addiction and perceived self-efficacy among university students. *Journal of Mental Health and Addiction*. [Online] Available at <https://doi.org/10.1007/s11469-00160-8>.
- Błachnio, A., Przepiórk, A., Durak, E., Durak, M., & Sherstyuk, L. (2016). The role of self-esteem in Internet addiction: a comparison between Turkish, Polish and Ukrainian samples. *The European Journal of Psychiatry*, 30(2):149-155.
- Byck, G. R., Swann, G., Schalet, B., Bolland, J. & Mustanski, B. (2015). Sensation seeking predicting growth in adolescent. *Problem behaviors. Child Psychiatry & Human Development*, 46(3): 466-473.
- Chandalia, T. A., & Desai, M. D. (2016). Sensation seeking and internet addiction among girls and boys. *Indian Journal of Community Psychology*, 12(1):139-144.
- Chenari, S., & Yousefi, F. (2014). The adolescents' self-efficacy dimensions in different family types based on the contextual family process and content model. *Journal Management system*, 5(18):1-24. [Text in Persian].
- Craparo, G., Messina, R., Severino, S., Fasciano, S., Cannella, V., Gori, A., Cacioppo, M. & Baiocco, R. (2014). The relationships between self-efficacy, internet addiction & shame. *Indian journal of psychological medicine*, 36(3):304-307.

- Dalir, M. & Aghayoosefi, A. R. (2016). The role of self-efficacy and social phobia in the prediction of internet dependency in students. *Journal of Rooyesh-e-Ravanshenasi*, 4(4):93-104. [Text in Persian].
- Do, k. Y. & Lee, K. S. (2018). Relationship between problematic internet use, sleep problems, and oral health in Korean adolescents: A National Survey. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 15(9):1-14.
- Doi, K., Doi, M., Yaegashi, Y. & Nishitani, M. (2018). Outline and issues of internet addiction. *Biomedical Journal of Scientific & Technical Research*, 6(5):1-2.
- Evren, G., Dalbudak, E., Evren, B. & Giftic Demirci, A. (2014). High risk of internet addiction and its relationship with lifetime substance use psychological and behavioral problems among 10th grade adolescents. *Psychiatria danubia*, 26(4):330-339.
- Field, A. (2013). *Discovering Statistics using SPSS* (4th ed). London: Sage.
- Ganji, B. & Tavakoli, S. (2018). Surveying the relationship between psychological capital and academic resiliency with internet addiction of student. *Journal of Education Strategies in Medical Sciences*, 11(1):102-107. [Text in Persian].
- Gheibi, A., & Zarei, H. A. (2018). Prediction of internet addiction based on emotion seeking and identity styles in students. *Shenakht Journal of Psychology and Psychiatry*, 5(3):53-65. [Text in Persian].
- Gholamali Lavasani, M., Azarniad, A., MehmanPazir, P., & Rezaian, H. (2013). The role of academic self-efficacy and some aspects of academic procrastination on prediction of the levels of dependency on internet. *Global Media Journal*, 8(2):1-26. (Text in Persian).
- Heidari, M., Morovati, Z., Khanbabai, R., & Farshchi, N. (2016). The role of mindfulness, general self-efficacy and emotional intelligence in predicting perceived stress in female students. *Journal of Women's studies sociological and psychological*, 15(1):189-212. [Text in Persian].
- Howitt, D. & Cramer, D. (2010). *Introduction to Research Methods in Psychology*. Translated by: H. P. Sharifi., J. Najafi Zand., Gh. Ahghar., M. Mirhashemi., F. Dokaneheei Fard & N. Sharifi. (2010). Tehran: Sokhan Publication. [Text in Persian].
- Iskandar, M. & Akin, A. (2010). Social self-efficacy, academic locus of control & internet addiction. *Computer & Education*, 54(4):1101-1106.

- Jung, J.H.& Rhee, M.K.(2014).Exploration of causal model among sensation seeking, impulsiveness, internet addiction, and negative emotions: moderating effect of self-regulation as a character strength. *The Korean Journal of Health Psychology*,19(3):747– 767.
- Karacic, S.& Oreskovic, S.(2017). Internet addiction through the phase of adolescence: A Questionnaire Study. *JMIR Ment Health*,4(2):1-11.
- Karaer, Y. & Akdemir, D.(2019). Parenting styles, perceived social support and emotion regulation in adolescents with internet addiction. *Comprehensive Psychiatry*,92: 22-27.
- Karatay, G. & Gürarlan Baş, A.(2017). Effects of role-playing scenarios on the self-efficacy of students in resisting against substance addiction: A Pilot Study. *The Journal of Health Care Organization, Provision, and Financing*,54:1-6.
- Kassiani, K., Evanthia, P., Vlachou, R.I., Aspridis, G.M., Nikolaos, B.& Dimitrios, T.(2018). A study about Internet addiction of university students. *Journal of Educational and Social Research*, 8 (1):27-32.
- Kawabe, K., Horiuchi, H., Ochi, M., Oka, Y. & Ueno, S.I.(2016). Internet addiction: Prevalence and relation with mental states in adolescents. *PNC Psychiatry Clin Neurosci*, 70(9): 405–412.
- Khajavi, D., Ghanbari Cheshmeh Kamareh, L. (2014). Self-esteem law, physical self-efficacy and physical readiness of female students with upper and lower body social anxiety. *Journal of Women Social and Psychological Studies*, 12(3), 93-113. [Text in Persian]
- Kline, R. B. (2005). *Principles and practice of structural equation modeling*. edition 2. New York & London: Guilford press.
- Mahvi Shirazi, M.(2008). Reliability, Validity and manner of Zuckerman sensation-seeking culture-based scale. *Journal of Daneshvar Raftar*, 15(28):35-48.[Text in Persian].
- Meyers, L.S., Gamest, G., & Goarin, A.J. (2006). *Applied multivariate research, design and interpretation*. London & New Deihi: Sage publication.
- Mihajlov, M. & Vejmelka, L.(2017). Internet addiction: A review of the first twenty years. *Psychiatria Danubina*,29(3): 260-272.
- Mishra, S.i&Shanwal, V.K.(2014).Role of family environment in developing self efficacy of adolescents. *Integrated Jornal of Social Sciences*,1(1):28-30.
- Müller, K.W., Dreier, M., Beutel, M.E. & Wölfling, K.(2016). Is sensation seeking a correlate of excessive behaviors and behavioral addictions? A detailed

- examination of patients with gambling disorder and internet addiction. *Psychiatry Research*, 242:319–325.
- Munno, D., Cappellin, F., Saroldi, M., Bechon, E., Guglielmucci, F., Passera, R. & Zullo, G. (2017). Internet addiction disorder: Personality characteristics and risk of pathological overuse in adolescents. *Psychiatry Research*, 248:1-5.
- Onsroudi, E., Hosseini, S., Salehi, F. & Mo'meni, F. (2013). The interrelationship of internet addiction, adolescents' conflict with parents, multidimensional perceived social support, and happiness. *Journal of family and research*, 10(3): 77-94. [Text in Persian].
- Othman, Z., Lee, C.W. & Kueh, Y.C. (2017). Internet addiction and personality: Association with impulsive sensation seeking and neuroticism-anxiety traits. *International Medical Journal*, 24(5):375 – 378.
- Panicker, J. & Sachdev, R. (2014). Relations among loneliness, depression, anxiety stress and problematic internet use. *International journal of research in applied, natural and social sciences*, 2(9): 1-10.
- Rahmani, S., Gholamali Lavasani, M. & Tanha, Z. (2015). Gender differences in personality and sensation seeking of Tehran university students. *Journal of Women's studies sociological and psychological*, 13(3): 153-174. [Text in Persian].
- Rahmati, S. (2017). The relationship between psychological capital and spirituality with internet addiction among students at Jondishapour university of medical sciences. *Medical Ethics Journal*, 10(38):7-17. [Text in Persian].
- Rebisz, S., & Sikora, I. (2016). Internet addiction in adolescents. *Practice and Theory in Systems of Education*, 11(3):194-204.
- Rezaii Jamaluii, H., Aryaporan, S., Kachoei, M., Moradi, H., & Taheri, M. (2014). Prediction of decreasing the rate of drug misuse among high school students as a result of devotion to god, religious attitude, social support and sensation-seeking. *Psychology and Religion*, 8(2):96-79. [Text in Persian].
- Şahin, C. (2014). An analysis of the relationship between internet addiction and depression levels of high school students. *Participatory Educational Research (PER)*, 1(2): 53-67.
- Seabra, L., Loureiro, M., Pereira, H., Monteiro, S., Afonso, R.M., & Esgalhado, G. (2017). Relationship between internet addiction and self-esteem: Cross-Cultural study in Portugal and Brazil. *Interacting with Computers*, 29(5): 767–778.

- Shubnikova,E.G., Khuziakmetov,A.N.,& Khanolainen,D.P.(2017). Internet-addiction of adolescents: diagnostic problems and pedagogical prevention in the educational environment. *EURASIA Journal of Mathematics Science and Technology Education*, 13(8):5261-5271.
- Siyez, D.M.(2014).Gender and sensation seeking as predictor variables of problematic internet use by high school students. *The Turkish journal on addictins*, 1 (1):78-97.
- Soltani,M.,Fooladvand,Kh.&Fathi-Ashtiani,A.(2010).Relationship between identity and sensation- seeking with internet addiction. *Journal of Behavioral Science*,4(3):191-197.[Text in Persian].
- Sourani Yancheshmeh, R.(2018). Role of self-efficacy and sensation-seeking in predicting adolescents' tendency towards risk-taking behaviors (Case Study: High school second-grade students in the fifth region of Tehran). *Iranian journal of educational Sociology*,1(8):86-92.
- Tasi,C.C.,Chuang,S.C.,Liang,J.C.&Tasi,M.J.(2011).Self-efficacy in internet-based learning environments:A literature review.*Educational Technology & Society*,14(4):222-240.
- Wang,J.,Chen,J.,Yang,L,&Gao,S.(2013).Meta-analisis of relationship between sensation seeking and internet addiction.*Advances in psychological science*,21(10):1720-1730.
- Wu, C. S. T., Wong, H. T., Yu, K. F., Fok, K. W., Yeung, S. M., Lam, C. H.&Liu, K. M.(2016). Parenting approaches, family functionality and internet addiction among Hong Kong adolescents.*BMC.Pediatrics*,16(130):1-10.
- Yu,L.&Shek,D.T.(2018).Testing longitudinal relationships between internet addiction and well-being in Hong Kong adolescents: Cross-Lagged analyses based on three waves of data. *Child Indicators Research*,11(5):1545-1562.
- Zamani,B. E.,& Dehghani Poude,L.(2015). A study on internet use, based on self-efficacy and gender stereotypes among university students of Isfahan. . *Journal of Women's studies sociological and psychological*,12(2): 147-170 .[Text in Persian].

نویسندگان

st.a_darasian@riau.ac.ir

آلما را داراسیان سلماسی

کارشناس ارشد گروه مشاوره، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد رودهن

rezakhani@riau.ac.ir

دکتر سیمین دخت رضاخانی

استادیار گروه مشاوره، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد رودهن

دارای مقاله‌های علمی-پژوهشی متعدد، ترجمه و ویراستاری کتاب‌هایی در حوزه مشاوره و روان‌شناسی

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

پروہشگاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی

Self-efficacy and Sensation-Seeking in Anticipating Female's Addiction to Internet

Almara Darasian Salmasi¹
Simindokht Rezakhani^{2*}

Abstract

The purpose of this research was to investigate the effect of self-efficacy and Sensation-seeking on predicting internet addiction. The study is a correlational research. The statistical population consisted of 2nd and 3rd grade elementary school students who were studying in the public schools of district 8 in Tehran in 2015-2016. A sample of 240 students was selected using multi-stage randomized sampling. General Self-Efficacy Questionnaire (Sherer et al., 1982). Zuckerman Sensation-seeking Inventory (1978), and Young's Internet Addiction Questionnaires (1998) were implemented. The results of Pearson correlation analysis and hierarchical multivariate regression showed that there is a negative correlation between self-efficacy and Internet addiction. The self-efficacy determines 31.4 percent of internet addiction among participants. The results also indicated that there was a positive and significant correlation between emotional components and internet addiction. Sensation-seeking explains 7.4 percent of the variance of internet addiction. Totally, self-efficacy and excitement can explain 38.7 percent of the Internet addiction.

---

¹ M. A. in Counseling, Roudehen Islamic Azad University

² Assistant Professor of Counseling, Roudehen Islamic Azad University.

* Corresponding Author: rezakhani@riau.ac.ir

Submit Date: 2019-7-17

Accept Date: 2019-11-29

DOI: 10.22051/JWSPS.2020.27308.2045

Keyword:

Internet Addiction, Self-Efficacy, Sensation-Seeking

